Teknologiateollisuus

8.11.2021

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnalle

HE 146/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2022

Teema: RRF-rahoituksen kokonaisuus, mm. rahoituksen käyttö, kohdentuminen ja vaikuttavuus

Teknologiateollisuus ry kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa. Lausuntomme on seuraava:

Talouskehityksestä, vientiyritysten tilanteesta ja innovaatiorahoituksesta

Talouskehityksen arvioidaan olevan vuonna 2022 vahvaa, kun maailmantalous ja Suomen talous jatkavat nousuaan koronakriisin aiheuttamasta kuopasta. Suomen talous on toipunut globaalin kasvun vetämänä ja koronakriisin helpottaessa odotuksia nopeammin. Nopean kasvun pyrähdys näyttä jäävän kuitenkin lyhyeksi, kun osaajapula, riittämättömät työllistämistoimet, raaka-aineiden hinnan nousu, komponenttipula ja muut investointiympäristön epävarmuudet jarruttavat kasvua. Viitteitä kasvun olennaisesta hidastumisesta on jo nähtävissä Teknologiateollisuuden viimeisimmässä talouskatsauksessa, joka julkaistiin 4.11.2021.

Suomen viennin volyymi on kasvupyrähdyksestä huolimatta kasvanut kilpailijamaita hitaammin. EU:n RRF-ohjelman synnyttämät uudet investoinnit mm. digivihreään siirtymään voisivat tarjota yrityksille uusia vientimahdollisuuksia, edellyttäen että kasvun edellytykset ovat kunnossa. Yritysten tulee olla tietoisia Euroopan maiden RRF-ohjelmien sisällöistä, Suomessa toimivien yritysten kansainvälisen kilpailukyvyn on oltava kunnossa, Suomen vienninedistämistyökalujen tulee olla kansainvälisesti kilpailukykyisiä, osaavaa työvoimaa tulee olla saatavilla, ja Suomen on oltava yrityksille houkutteleva maa investoida kasvuun. Nyt näin ei ole, Suomi tarvitsee kokonaisvaltaisen uudistumisen ja kasvun ohjelman.

Innovaatiorahoituksen osalta vuoden 2022 budjetti on edellisvuotisia parempi, koska Kestävän kasvun ohjelma ainakin lupausten mukaan nostaa ensi vuoden TKI-rahoituksen hyvälle tasolle. Pidämme erittäin myönteisenä Suomen kestävän kasvun ohjelmasta TKI-toimintaan Business Finlandille ja Suomen Akatemialle osoitettua lisärahoitusta. Kestävän kasvun ohjelman muissa pilareissa on kuitenkin huolehdittava siitä, että ohjelmassa varsin epämääräisesti arvioidut TKI-investoinnit oikeasti myös käytetään TKI-toimintaan. Lisäksi ohjelman sisällä on painotettu julkisen sektorin kehittämistä ja vipuvaikutukseltaan hyvin vaatimattomia toimenpiteitä, vaikka yritysten uudistumisen ja kasvun tukeminen tuottaisi paljon parempia tuloksia.

Huomautamme, että päätökset pysyvistä lisäpanostuksista tuottavuuteen ja uuden luomiseen kohti hallituksen omaa neljän prosentin tavoitetta ovat edelleen tekemättä. Tämä ongelma on parlamentaarisen TKI-työryhmän ratkaistava ja toimeen on ryhdyttävä jo tällä hallituskaudella.

Suomen kestävän kasvun ohjelma edistää vihreää siirtymää, mutta investoinnit digitalisaatioon eivät riitä

Suomen kestävän kasvun ohjelma on ensimmäinen askel kohti digivihreän kasvun vuosikymmentä. Määräaikaiset panostukset ovat tarpeellisia ja niiden tulee vauhdittaa erityisesti

Teknologiateollisuus ry

Eteläranta 10, PL 10, 00131 Helsinki
Puhelin 09 192 31
www.teknologiateollisuus.fi
Y-tunnus: 0215289-2

yritysten uudistumista, kasvua ja vientiä. Yksityisen sektorin liiketoiminnan ja viennin kasvu parantaa julkisen talouden tasapainoa luomalla uusia työpaikkoja ja verotuloja.

TKI-toiminnan tukemiseen ehdotetaan Business Finlandille 572,5 milj. euron valtuutta, jossa on EU:n elpymis- ja palautumissuunnitelman toimeenpanosta tulevaa lisäystä 236,1 milj. euroa vuoden 2021 varsinaiseen talousarvioon nähden. Vastaavasti energiatuen valtuudeksi ehdotetaan 546 milj. euroa, jossa on lisäystä 386 milj. euroa vuoden 2021 varsinaiseen talousarvioon nähden. Lisäys aiheutuu niin ikään EU:n elpymis- ja palautumissuunnitelman rahoituksen ehdotetusta kohdistumisesta investointeihin energiainfrastruktuureihin, uuteen energiateknologiaan, vähähiiliseen vetyyn sekä teollisuuden sähköistämiseen ja päästövähennysten toteuttamiseen.

Ohjelman sisällöllinen painotus esim. vetytalouden kehittämiseen on sitä digivihreää toimintaa, johon Suomen tulee panostaa. Lisäksi pidämme tärkeinä investointeja teollisuuden jätevirtojen kiertotalouteen, tarvittavien pilotointilaitosten tukemiseen ja esimerkiksi teollisuuden sähköistämiseen uusiutuvan energian avulla. Ilmastorahaston rahoitusvolyymiä tulee kasvattaa.

Suomen kestävän kasvun ohjelman suurin puute on digitalisaatiopilarin rahoituksen niukkuus ja vähien digirahojen suuntaaminen vipuvaikutukseltaan vähäisiin ja elinkeinoelämän uudistumisen näkökulmasta merkityksettömiin hankkeisiin.

Digirahoitusta tulisi suunnata merkittävästi enemmän yrityksille kärkiteknologioiden kehittämiseen, kuten mikroelektroniikkaan, radioverkkoteknologiaan, muihin deep tech-teknologioihin sekä TKI-toimintaan 5G:n hyödyntämiseksi yritysten liiketoiminnassa. Mikroelektroniikka ja puolijohdeteollisuus tulee Euroopassa olemaan koko vuosikymmenen erityinen kehittämisen kohde (vrt. European Chips Act). Suomen puolijohdeteollisuuden ekosysteemiin kuuluvat yritykset ovat omilla erityisalueillaan maailman kärjessä. Kiinnittyminen eurooppalaisen kehityksen kautta tukevoituviin arvoketjuihin on tärkeää. Mikroelektroniikkaan suunnattu kehittämisrahoitus tulisi Suomen kestävän kasvun ohjelmassa nostaa moninkertaiseksi vähintään 100 miljoonaan euroon.

PK-yritysten teknologia- ja digikyvykkyyttä tulee parantaa tukemalla PK-yrityksille suunnattuja ekosysteemihankkeita, kuten vastikään perustettu valmistavan teollisuuden innovaatioverkosto FAMN ja edistää näin suomalaisten PK-yritysten kytkeytymistä eurooppalaisiin verkostoihin. Teknologiateollisuuden yritykset tekevät puolet Suomen koko viennistä, ja valmistavan teollisuuden kilpailukyky Suomessa perustuu kilpailukykyiseen PK-yritysverkostoon. Suomella on erinomaiset edellytykset kasvattaa vientiä ja luoda uusia työpaikkoja koko Suomeen, kun PK-yritysten kilpailukyvystä pidetään huolta.

Kyberturvallisuuden rahoitusta tulisi kohdentaa uudelleen toteuttamalla kyberturvallisuuden kehittämisohjelma kansallisen ekosysteemin luomiseksi sekä kohdistamalla rahoitusta kyberturvallisuuden tutkimukseen ja tuotekehitykseen sekä tehokkaaseen markkinoille saattamiseen.

Yrityksille suunnattu rahoitus työllisyyden, osaamisen sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden kehittämisessä on varmistettava, koska yrityksillä on ratkaiseva rooli toiminnan kehittämisessä ja uudistamisessa.

Kestävän kasvun ohjelman rahoitusta tulee suunnata terveysteknologian automatisaatiokehitykseen ja datan hyödyntämiseen ennakoivan terveydenhuollon lisäämiseksi, sote-toimintojen tehostamiseksi ja palvelutason parantamiseksi, sekä hoitojonojen lyhentämiseksi. Resursseja tulee kohdentaa yksityisen ja julkisen sektorin toimijoiden yhteistyönä toteutettavien pilottien skaalaamiseen ja laajempaan käyttöönottoon. Tämä edistää osaltaan myös digitaalisten kärkiteknologioiden kehittämistä ja luo uusia vientimahdollisuuksia ympäri maailmaa.

Yrittäjyyttä tukemalla syntyy uusia työpaikkoja ja vientiä

Suomen kannattaa panostaa voimakkaasti tiedon keräämiseen ja jakamiseen eri Euroopan maissa toteutettavien RRF-ohjelmien sisällöistä, ja auttaa yrityksiä tarttumaan näihin mahdollisuuksiin vienninedistämisen keinoin. Tällaiset panostukset eivät näy kestävän kasvun ohjelmasta.

On tehokkainta tukea jo vientiä harjoittavia, kilpailukykynsä markkinoilla todistaneita yrityksiä laajentamaan toimintaansa uusille markkinoille Euroopassa ja yhdessä eurooppalaisten kumppanien kanssa muille markkinoille. Tuen tulisi kannustaa vientiyrityksiä yhteistyöhön pienempien Suomessa toimivien yritysten kanssa. Suuremmat pk-yritykset ja mid cap-yritykset (mittelstand) voivat toimia pienempien yritysten kumppaneina ja myyntikanavana kansainvälisille asiakkaille. Tämä edistäisi myös useamman suomalaisen pk-yrityksen kasvua teollisiksi mittelstand-yrityksiksi.

Viennin ja kansainvälisen kasvun ohjelma tulee käynnistää täysimittaisesti. Kansainvälistymisen tuki-instrumenttien tulee olla kilpailijamaiden tasolla. Suomesta puuttuu edelleen mm. pienten vientiluottojen (ostajaluottojen) myöntäjä, vaikka tarve on osoitettu kattavalla selvityksellä, kilpailijamaissa pieniä ostajaluottoja myönnetään, ja Suomessa Finnvera on tunnistettu sopivaksi tarjoajaksi tälle tuotteelle.

Kestävä kehitys vauhdittaa vientiä

Teknologiateollisuus pitää elpymispaketin kautta tulevia rahoitusmahdollisuuksia merkittävinä vähähiilisyyden ja kestävän kehityksen kannalta. Muistutamme kuitenkin siitä, että Suomen hiilineutraaliustavoitteen ja kaksoissiirtymän edellyttämät investoinnit teollisuudessa ovat useita kymmeniä miljardeja tulevan vuosikymmenen kuluessa. Uusien teknologioiden kehittämisen, käyttöönoton ja käytön laajentamisen varmistamiseksi on ensiarvoisen tärkeää, että yritysten jatkuvaa, elvytysrahoituksesta riippumatonta TKI-rahoitusta vahvistetaan pitkäjänteisesti. TKI-tukea tulee olla saatavilla myös muille kuin vähähiilisyyttä edistäville teknologian kehityshankkeille ja innovaatioille.

Kunnioittavasti
Teknologiateollisuus ry

Matti Mannonen, johtaja, Uudistuva teollisuus
puh. 040 544 7047
etunimi.sukunimi@teknologiateollisuus.fi